

In honorem

A. Molnár Ferenc 80 éves

Az 1960-as évek elején nyelvésztanáraink kezdeményezésére az illetékes minisztérium jóváhagyta, hogy három egyetemen (az akkori ELTE, KLTE, JATE) az önálló finnugor tanszékekhez ún. C-szakként megfelelő finnugor szakos „előadók” képzését is hozzárendeljék. Budapesten és Debrecenben 1963 őszétől kétévenként vettek fel három-három hallgatót, hogy eredeti szakjuk mellé speciális finnugrisztikai képesítést szerezzenek. A szakterületet komplex formában értették: a történeti-összehasonlító nyelvészet mellé kisebb óraszámban néprajzi, régészeti és finnugor irodalmi ismereteket is el kellett sajátítaniuk a hallgatóknak. Mindhárom egyetemen kiváló tanárok vettek pártfogásukba és gondozták az újdonsült finnugor palántákat. Közülük számos lelkes tanítványuk is professzor lett. A finnugor szakot tehát 60 éve alapították. Az első debreceni finnugor szakosok meg szép sorban betöltötték a 80. életévüket. Harmadikként 2022-ben A. Molnár Ferencet köszönhetjük ez alkalomból.

A. Molnár Ferenc Nagyváradon született 1942. február 28-án. (Elias Lönnrot 1835. február 28-ai dátummal jelentette meg a Kalevala első változatát. Ez ma Finnországban a Kalevala napja, amely talán tudat alatt előre vetítette jubilánsunk tudományos irányultságát.) Ünnepeztünk 1961-ben a debreceni Fazekas Mihály Gimnáziumban érettségizett, majd utána felvételt nyert a Kossuth Lajos Tudományegyetem magyar–angol szakára. 1963-ban felvette az akkor induló finnugor szakot. 1966-ban szerzett magyar–finnugor szakos diplomát. Végzés után – sajnos oktatói állás nem lévén – az egyetemi könyvtárban (amely egyúttal nemzeti könyvtár is) lett tudományos főmunkatárs. A finnugor kutatásokat ebben a minőségében is kamatoztatni tudta, és nagy szerencse, hogy nyelvészeti kutatásait sem adta föl: 1972-ben doktorált finnugor nyelvészetből. Disszertációja a permi finnugor nyelvek szóvégi magánhangzóinak történetét dolgozta föl (megj. *On the History of Word-Final Vowels in the Permian Languages*, Szeged 1974).

1975-től tíz éven át volt az ELTE Magyar Nyelvtörténeti és Nyelvjárás-tani Tanszékének oktatója. Közben ugyanitt felsőfokú könyvtárosi diplomát szerzett. 1985-ben visszatért anyaintézményébe, és adjunktusként kezdett el dolgozni a KLTE Magyar Nyelvtudományi Tanszékén. 1993-ban kandidátusi fokozatot szerzett magyar nyelvtörténeti témájú tanulmányaival (az ómagyar kori két- és többszófajúság, szófajváltás, nomenverbumok stb. kérdéseiről), majd docensként folytatta a debreceni tanszéken egészen 2007-ig. Közben 2002-ben habilitált magyar nyelvtörténetből. 2007-ben megszerezte az MTA doktora címet a már korábban megjelentetett munkájával (*A legkorábbi magyar szövegemlékek. Olvasat, értelmezés, magyarázatok, frazeológia*. Debrecen 2005), majd ugyanebben az évben egyetemi tanárrá nevezték ki a Miskolci Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékén. Jelenleg professor emeritus.

Jubilánsunk szakterületei saját bevallása szerint a magyar nyelvtörténet, a finnugor filológia, a régi magyar irodalmi szövegmagyarázatok és a folklór. Az igazság az, hogy munkásságát, publikációit és érdeklődési köreit ennél sokkal szélesebb spektrumok jelzik. Álljanak itt jelzésként további főbb művei: *Anyanyelv, vallás, művelődés*. Kolozsvár 1999; *Két régi magyar ima az oltáriszentségről. A Laskai Sorok és párhuzamos szövege a Thewrewk-kódexben*. Budapest 2000; *Balassi-kommentárok*. Debrecen 2005. Társszerkesztője a *Tanulmányok a magyar egyházi nyelv története köréből* (Debrecen 2003) című kötetnek (feleségével, M. Nagy Ilonával) és a *Szenczi Molnár Albert zsoltárainak szövegahagyományozódásáról* c. munkának (Debrecen 2011, Oszlászky Évával). Teljesen nyilvánvaló, hogy kollégánk igen szoros kapcsolatban áll a történelmi magyar egyházakkal, ökumenikus elvek alapján. Lankadatlan szorgalommal foglalkozik a reformáció és a bibliafordítások szerepével a magyar irodalmi nyelv kialakulásában, továbbá az egyes irodalmi alkotásokban. A. Molnár Ferenc sokszínű magyar nyelvtörténeti munkásságáról magyar nyelvész-kollégái részletesebb áttekintést írtak (vö. Pusztai Ferenc MNy 108 [2012]: 116–118 és Korompay Klára MNy 118 [2022]: 236–239.)

A méltatásokban kevesebb szó esik arról, hogy ünnepeltünk munkásságának egyik – és nem is lényegtelen – vonulata maradt alapképzése iránti elköteleződése, a finnugor filológia és a finnugrisztikai tudománytörténet. Számos kisebb-nagyobb tanulmány mellett részletesebben foglalkozott a Kalevalával, Reguly Antal ez irányú tevékenységével, közreadta a Régi Kalevala fordítástörédékeit (Kecskemét 1985; *Reguly Antal finn népköltészeti fordításai*, 2003). Szívügyének tartotta a debreceni Református Kollégium tudós tanárának, az egyetem első magyar és finnugor nyelvészprofesszorának, Pápay

Józsefnek munkásságát. Pápay volt az a meghatározó személyiség, akinek osztják gyűjtései és egyetemi oktatómunkája lett jubilánsunk doktorhallgatójának, Kissné Rusvai Julianna PhD-értekezésének témája. Számos rövidebb tanulmányban írt debreceni személyek finnországi kapcsolatairól, a finn kultúrtörténet hungarológusairól, kapcsolataikról és levelezésükről. Érdekeselek azok az írásai, amelyekben finn irodalmi művekben mutat rá magyar hatásra, illetve a Kalevala reflexióival is foglalkozik a magyar irodalomban. A finn–magyar baráti levelezések bizonyítják a két nép tudósainak és művészeinek intenzív kapcsolatait a 19. és 20. századi Európában. Ennek fényében megállapítható, hogy mára sajnos a nyelvrokonsági eszme erősen megkopott...

A. Molnár Ferenc a klasszikus értelemben vett mikrofilológia egyik utolsó művelője. Ehhez már hallgató korában megkezdte a felkészülést. Lexikális tudásával bámulatba ejtett minket, hallgatótársait is, majd tanárként tanítványait, szakirodalmi ismereteivel pedig mindenkori kollégáit. Hazai és nemzetközi kötetekben megjelent tanulmányainak száma megközelíti a háromszázat. Írt nyelv művelő és ismeretterjesztő cikkeket, szó- és szólásmagyarozatokat, félszáz recenziót magyarországi és külföldi művekről. Szerkesztője néhány tanulmánykötetnek, és megjelentek szövegkiadásai és tananyagai is. Különösen örömeinkre szolgált, hogy folyóiratunkat is megtisztelte tanulmányaival (*Finnugor vonatkozású tudománytörténeti adalékok*).

Jubilánsunk munkásságát hazai és finnországi fórumok is számon tartják. Választmányi tagja a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak, levelező tagja a Finn Irodalmi Társaságnak, külső tagja a helsinki Kalevala Társaságnak. Különböző díjakkal is elismerték: Fokos-Fuchs Dávid-díj (1976), Kalevala-érem (1987), Nadányi Zoltán-émlékplakett (1990), Széchenyi professzor ösztöndíj (1999–2003), Bárczi Géza-émlékérem és -díj (2011), Károli Gáspár-díj (2013).

Az első három debreceni finnugor szakos diák közül már csak A. Molnár Ferenc aktív művelője tudomány szakának. 80. születésnapja alkalmából köszöntjük, és kívánjuk, hogy szorgos alkotókedvéhez mindvégig jó egészség párosuljon.

KERESZTES LÁSZLÓ
DOI: 10.52401/fud/2022/24

